

L a t w e e f c h u N w i s e s .

Nr. 23. Zettortdeenâ 10tâ Zuhni 1843.

J a u n a s s i n n a s .

Wahzu awises stahsta no ta mihliga prahta, kas Pruhfschu fehninam irr; kaut gan no tik augstas zilts, winsch tatschu lehnpraktigs un pasemmigs ir prett semjas tautas zilwekeem rahdahs. Ne fenn tam fawâ pilfatâ (Berlin), no weenas pils us ohtru eijoht, iskriht kabbatas-drahna, fo ne bija mannijis, bet fo weena ne leela meitina, kas tam pakkat gabje, redseja, uszehle un tam peeneffe flahst. Fehninsch tai mihligi pateiz un falka us winnu, lai ta drufzin preekschnammâ gaidohst. Par masu brihtinu fehninsch nahk atpakkat un eedohd meitenei labbu rulli itt smalka audekla, us to fazzidams, lai to glabbajoht preekschdeenahm, few puhru taifihst! — Warr dohmahst, kas tas par preeku meitenei buhs bijis! —

C. M — r.

No Krihzborgas.

Gribbam Zums, mihli lassitaji, sinnu doht par lohti labbu un ihpaschi ikkatrâ leelâ draudsê lohti waijadfigu eetaifischanu, fo, gohds Deewam! effam fagaibijuschi un kas, zil sinnam, us semnehm Deewamschehl wehl retti atrohnahts, — par weenu eetaifischanu, kas draudsê waldineekam par ihstenu gohdu, paschai draudsê par leelu atweegioschanu, wisseem fungeem, kas fawas paschas muishas turr, par usskubbina-damu preekschsihmi un wisseem zilweku draugeem par preeku irr, prohsteet: par muhsu draudsê nabbagu-nammu. Schinni nammâ, turvu pee paschas leelas muishas, warr 100 zilwekus usnemt, prohsteet wezzus un wahjus, gaudenus, neredsigus un mehmuus un zittus wahrgufus un grubdeenischus, ar wahrdu: tahdus, kas grubtas deenas redsejuschi un wairs ne spehj paschi fawu maifiti pelnitees. Tahdi atrohn schinni nammâ patwehrumu; jo schê dabbu ikkatrâ fil-

tunu, apgehrbu, barribu un gultu. Pahr wisseem irr weens no pascha nabbagu pulka par usraugu zelts, weena fainneeze, kas ehdeenu iswahra un zittas seewas, kam tee nespehzigee ja-apmasga. Sinnam, schê strahda arridsan ikkatrâ fawu darbu; woi pee stellehm, woi pee rattina, woi ar zitteem rihfeem; gan driht ne-weenu ne redsefi dihkâ stahwam, arri dasch neredsigê reschge fawu kurwiti. Bet schis glahfschanas-nams skann arridsan no Deewa wahrdeem. To preezas wahrdu teem nabbageem fludina; rihtôs un wakkarôs pahtarus turr; ifwehdeenâs skohlmeisters spreddiki preekschâ lassa un swehtu dseefnu dseed. Zohs behrnus, no kam schê arri labba teesa atrohnahts, pahtarôs un grabmatâ mahza. Redseet, tâ schinni schehlasstibas-nammâ ne ween to nabbagu meefas, bet arri winnu nemirstamas dwehseles apkohpj. Un ja Zuhê jautajeet, kâ warr schinni leelâ buhschanâ wifs tâ pehz sinnas un pehz kahrtas notiktees? tad sinneet, ka pascha leelkunga wezzaka preileene schi nabbagu-namma waldischanu usnehmufi, to paschu ar neapnikdamu mihlestibu ikrihtôs un wakkarôs apluhfodama, ta ikkatram fawu deenas darbu usdohd, wisseem pahrtifischanu isdalla un par wisseem mihligi gahda. Schi zeeniga preileene irr ihpaschus nabbagurullus eetaifijust, fur winna wissu eeraksta, kas pee tahs tai ustizzetas namina waldischanas un apgahdaschanas peederr. Ak, zil schê tai naw darbu un galwas lausischanahs! zil schê ne gaddahs grubtibas un raises! Bet schi gohdafirds kohpj fawu mihlestibas ammatu — taggad jaw 1½ gaddus — ar tahdu labbu, pastahwigu un neapnikfuschu prahtu, kâ naw brihnumus, ja wiffi winnu mihlo un zeeni. Un Deewê swehti winnas publinus azzim redsoht, un wiffi nabbadsini dsennahs zaur fawu mihlestibu un paklausischanu tai fawu pateizibu pa-

rahdiht, un tas irr winnas preeks un winnas weeniga atmakfaschana. Teescham, tuwak-mihlotajam, schinni labbarrischanas-nammâ eenahtuscham, parahdahs wißs tik mihligi, gudri, tihri un spohdri eetaifihst, ka to ne warr redseht, bes ka swehtas dohmas prahtâ.un affaras azzis speeschahs. — Bet nu laikam daschi dohmahs, ka schi leela, pateefi kristiga eetaifischana muischai lohti dauds makfahs. Kas to dohs! ta ne makfa ne puffi no ta, fo to nabbagu usturrechana papreekschu inakfaja, un tomeht ne truhkst ikdeenâs labba maife, balta putra ar aisleiju un zittas Deewa dahwanas, un wißsi irr ikdeenâs paehduschî, pateiz mihkam Deewam un schehligam kungam. Us schahs leetas sapraschaniu atkal jasinn, ka muhsu nabbagi arri preeksch zitteem par noliktu deenas-algu us zittu maifi strahda un ka tohs derriqus rohku darbus, kas muhsu nabbagu-nammam neds par seemu neds par wassaru truhkst, tee, kas tohs mekle, aismakfa. Zapat arridsan strahpes-nauda, fo waldischana no pahrkahpejeem eedsenn, uppuru-nauda, kas muhsu basnizu uppuru-kannâs fallassahs, nabbagu-nammam par labbu nahk. To nabbagu apgehrbu, fo muischa dohd, nabbagu-nammâ taifa; 10 flauzamas gohwis dohd waijadfigu peenu, awis wilnu un labbi leeks dahrs, fo muhsu nabbagi paschi apstrahda, papilnam kartuppelu. No tam nu redsam, ka muhsu nabbagu-nams ne makfa wißs tik warren dauds, kâ warr buht dascham pirmâ eeffattischana leekahs, un ka ta isdohschana naw rehkinajama prett to schehlastibu, zaur fo tik dauds dsihwibas tur usturru un glabbschaniu atrohn. Beidsoht es Zums labhpraht gribbetu fazziht, zif miltu, putraimu, gallas, tauku un fahls par neddelu jeb mehnefi muhsu nabbagu-nammâ is-eet, bet to ne spehju itt skaidri aprehkinaht, taphez, ka to ehdeenu preeksch teem 20 lihds 30 flinneefeem, kas muhsu lasaretê, arri no nabbagu-namma peetikschanas dohd. To labbibu preeksch nabbagu-namma wiffa draudse faberr kohpâ. Par 2 neddetahm isees nabbagu-nammam un lasaretei pee 13 puhreem rudsu un 10 puhreem meeschu, us 5 neddetahm I muzza fahls,

us 3 neddetahm pee 2 pohdeem tauku un us 4 neddetahm ta galla no 1 gohws. Scho gallu gluschi fagruhsh un sawahra un no tahs tik dauds peeleeij pee putras klah, zif waijaga, lai schi paleek smeekfiga. Swehtkôs dabbu ikfatriis nabbadsinsch sawu gallas gabbalu, plahzeni un allus malzinu. Bet wißs eet, kâ jaw fazzihts, zaur tahs gohdajamas preileenes rohkahm un zaur winnas taifnu un gudru eedallischaniu un usraudfischaniu wißs labbâ sinnâ noteef.

Kâ ikfatriis zilweku draugs, scho sinnu lassidams, par muhsu nabbagu-namma eetaifischaniu preezafees, tâ tam turpretti arri schehl buhs un firdi sahpehs, ka ta draudse, kur winsch dsihwo, warr buht wehl bes tahda namma irr un pawissam, ka tahdi nammi us semmehm lihds schim wehl rettâs weetâs atrohnahs, bet jo wairak to nabbagu, kas us wisseem leelzefteem apfahrt wilkdamees, pee basnizahm un nammeem deedeledami, ne ween sawahm draudschm par kounu un nastu irr, bet arridsan paschi pee meefas un dwehfeles bohjâ eet. Kaut jel tapehz tas Wissuschehligais gribbetu lohziht to fungu firdis, kas sawas paschas muischas turr, ka tee tahdâ wißs, kâ taggad pee mums, arridsan par teem nabba-geem sawu lauschu starpâ gahdatu, peeminne-dami, ka dauds no scheem, winnus klaufsoht, par gaudeneem un wahrgulischeem palikkuschi.

Wehl es Zums, mihli lassifaji, no daschahm zittahm labbahm un derrigahm leetahm warretu rakstih, fo jaw tas zeenigs leelskungs, kas janna dsimtskunga weetâ. — Kas taggad Wahzsemme us augstahm skohlahm, — Krihzborgas muischas walda, pee mums eezehlis, un no kam ar schehliga Deewa valigu sawu panihkuschu lauschu nahkamu labbklahschaniu drohschi zerrejâ; bet lai schai reisei peeteef sawas grahmatas gallâ wehl peeminneht, ka schis gudrs, taifnis un schehligs kungs, kâ pats no winna muttes tikku dsirdejis, arridsan brandwihna = dedsinaschaniu gribb atneft, un jaw weenu no muhsu 3 brankuschem, scheem pohsta-awoteem, pawissam lizzis atstah. Lai Deews winnus arri par to swehti un winnus muhsu draudsei wehl ilgi usturr! Bet kad winni sawâ laikâ no mums ais-

ees, tad paliks winnu peeminna pee mums wif-
seem fwehtita! Krihzborgas mahzitaja muischâ,
tai 17tâ Mei 1843.

Albert Tiling, Krihzborgas mahzitajs.

Rahds wahrds par bischu kohpfchanu.

Seemâ.

Bittes waijag par seemu ehnâ turreht, kad us
pawaffari saule fahk par deenas widdu strohpus
silbiht un bittes labbinahst ahra, un schihs is-
nahkuschas, ne warr seemas gaisu pazeest un eet
pohstâ; un arri kad siltums un aufstums strohpâ
mainahs, tad winnas wairak ehd, un tas wiss-
labbakais kohks tad ne isteek ar farwu peenah-
kamu dalku.

Dauds bitteneekeem irr bischu nammini, bet
kam tahdu naw, tee warr arri fausâ nekurrin-
atâ ehkâ jeb kambari, jeb arri ar skujahm un
dehteem farwas bittes no faules un aufsta wehja
isfargahst.

Tohs strohpus waijaga, bes weena tahda
zauruma, fur bitte warr isliht, zeeti aishme-
reht. Tik ka pawaffari filtas deenas rahdahs,
fahk bittes, kas wissu seemu weenâ muschgullâ
gullejuschas, klichst un ruhst, un zaur to rahda,
ka tahs gribb freet ahra. Tad waijaga attai-
sicht wissus iskfreenamus zaurumus, un tad ee-
fahk bittehm jauna dsihwe, jo tahs speeschahs
no strohpem ahra tihritees, tas irr, to par garru
seemu sakrahtu netihribu no eekschahm ismest;
tad waijag fargatees, baltu weschu strohpu klah-
tunnâ iskahrt, jo bittes peeskreedamas farwu ne-
tihribu tur usmett, fo lehti ne warr ismasgahst.
Strohpâ fahk tad bittes tahs apmirruschas ahra
willt un tihriht; tad jaeet tahm paligâ, strohps
ja-attaisa un wiss pellejums janokassa un wiss
skaidri janoslauka. Tad atkal zeeti ja-aisfmehre
un weens mehrais iskfrejains zaurums ja-attahj
wattam.

Ja bittes kahdâ kambari jeb ehkâ glabba, tad
naw janefs pawaffari agri ahra, kad bittes mee-
rigas irr. Jo ta agra isneschana, kad bittes
wehl nej darbu nej usturru ne warr atrast, itt
neko ne geld.

Pawaffari.

1) Pawaffari ja-apluhko to darbu eeksch stroh-
peem; irr tee schuhni jeb waski dikti pellejuschi,
tad tee jaisgreesch, bet kad tee no bittehm ar ne-
tihribu irr apmestli, tad probtams ka bittes irr
flimmas, tad tahm jadohd schidrs meddus, fur
ta defnita dalka labba-wihna peejauckta, lai tahs
ahrpuff kohka un ahtri fewi tihrijahs. To arri
pee wesseleem kohkeem, pee pirmas iskfreescha-
fchanas, ka derrigu leetu warr bruhfeht.

2) Kad bittehm seedu neschana fahkshs, tad
jaleek wehrâ, woi wissas bittes ar seedeem pah-
nahk. Ja nomanna, ka kahds kohks tufschâ
nahk mahjâs, tad no tam warr simeht, ka koh-
kam tehwinisch pohstâ gahjis. Tad to kohku woi
tuhdat issehweko, jeb isduhle tahs bittes ahra,
fur winnas tad ar to klahtako kohku saweenojahs
un to padarra stiprafu.

3) Ik tschetras nebbelas waijaga tohs grusi-
schus, kas appalsch strohpem sakrahjahs, skai-
dri atflauziht, jo tannis ahtri tahryi gaddahs.
Kad bittes fahk jaw pilnigi strahdaht un meddu
nest, tad ne buhs to brihdinaht un ar slohtu pee
ta dsihwoht.

4) Arri jaluhko, woi bittehm ne truhkst bar-
ribas, kas allasch noteekahs, jo pawaffari, ka-
mehr anglu kohki wehl pilnôds seedôds ne stahw,
ne warr bittes wehl pilnigu pahrtifku atrast, bet
kad arri kohki seedôds, ir tad daudstreis, kad aufstis
un slajisch gaisf irr, tahs baddu zeesch. Kad
redf ka bittes jaunu apperrejumu, jeb jaunâs
bittes usplehsch, tad waijaga steigtees, tahs eh-
dinaht; jataisa masi schkirstini, kas uhdeni zauri
ne laisch, tannis eeleij meddu, kas us puffi ar
uhdeni fajaukts, tad pahrklahj to ar jaunu au-
dekla gabbalihu, jeb arri ar plahnu no kohka
taifitu lappinu, ta ka schi lappina wirsû peld,
un noleez to appalsch kohka, tad bittes tur us-
laisdamees meddu fuhzahs, kamehr tas audekla
gabbalinsch, jeb ta kohka lubbina lihds dibbenim
nogramst.

Kad gribb, lai bittes pulka behrnu jeb speetu
laisch, tad tahs jabarro, lai gan minnahim bar-
ribas ne waijadsetu, jo zaur to tahs dauds behr-
nus perrina.

Bittes jaehdina ar skaidru meddu, un tadeht arweenu kahds masums jaglabba; jo kad meddus irr netihrs, tad tas tahm wairaf skahdi, ne ka labbu darra. No netihra meddus dabbu bittes zaureeschanu un apgahna sawu darbu kohka, zaur ko arri tahs jaunpeedsummuschas bittes jaw kanninas apmirst. Pirkts meddus irr arweenu neskaidrs, talabb, ka pee kaufeschanas irr sajakuts ar perrejumu, jeb apperrinatu meddu, jo ta fulla no ta samaita wissu, ko pats pee sawa meddus kaufeschanas warr ruhpiigi atschkirt.

5) Urridsan jadohd aktinsch us laupigahm bittes, kas wiszmihlaki tad nahf, kad meddus neschana sahlahs.

(Turplittam wairaf.)

S m e e k l u s t a h s t i n i .

Kahds saglis eelihde nakti pa lohgu kahda nabbaga wihra kohrtelt, kas pats ne sinnaja, fur tai deenai maises kummasu dabbut, mekledams tur ko sagt. Tas nabbaga wihrs, zaur to trohksni usmohdinahs, usfauze saglim: „mihlais draugs! ko tu te pa nakti mekle, fur es pa deenu mekledams neka ne esnu atraddis!“

Kahda jauna un pikta feewa sazzija kahda rihta us sawu wihru: „es esnu mahju waldbneeze un gribbu, ka wissas leetas pehz mannas galwas noteek!“ Wihrs, ne ilgi apdohmadamees, sweede wissu, kas tif winnam preeskcha bija, schihwus, blohdas un kruhses, pehz winnas galwas.

T e e f a s f l u d d i n a s c h a n a .

No Kuldigas Krohna pagasta teefas tohp wissi teefam kahdas taisnas parradu prassichanas buhtu pee ta Kalnamuischas fainneeka Majohru Zabna Zetter, pahf kurra mantu parradu deht konkurse spreesta, us- aizinati, pee saudeschanas sawas teefas lihds 22tru Zuhli f. g. pee schihds pagasta teefas peeteiktees, jo weblaf neweenu wairs ne klaufishs. Kuldigas pagasta teefa, tai 28ta Mei 1843. 3

+++ Fanne Kenig, peesehbetajs.
E. Schwarz, pagasta teefas schihw.

Z i t t a f l u d d i n a s c h a n a .

Zeem, kas Mahrias = tirgu Krohna Talsenesmuischa, pee Talsenes meesta, tai 16ta August 1843 gribb apmekleht un turpat bohtes zelt, ne wajaga wifs brandwihna = tulles = sifmes isnemt, bet tikfai to preeskchaju tulli malsaft. 3

Muischas waldischana.

Naudas, labbibas un prezzu tirgus us plazzi. Rihga, tamni 4ta Zuhni 1843.

	Sudraba			Sudraba	
	Rb.	Kp.		Rb.	Kp.
I jauns dahlderis	—	—	I pohds lannepu	—	75
I puhrs rudsu	I	50	I — linnu labbas surtes	I	50
I — kweeschu	2	—	I — — flitakas surtes	I	—
I — meeschu	I	—	I — tabafa	—	75
I — meeschu = putrainu	I	25	I — dselses	—	75
I — ausu	—	80	I — sweesta	2	60
I — kweeschu = miltu	2	40	I muzza silku, preeschu muzza	7	—
I — bihdeletu rudsu = miltu	2	—	I — — wihkschnu muzza	7	25
I — rupju rudsu = miltu	I	40	I — farkanas sahlis	7	—
I — sirnu	I	30	I — rupjas leddainas sahlis	4	50
I — linnu = sehklas	3	50	I — rupjas baltas sahlis	4	25
I — lannepu = sehklas	I	40	I — smalkas sahlis	4	10
I — fimmenu	I	50			

W r i h w d r i e k e h t .

No juhrmallas gubernementu augstas waldischanas puffes: zensora weeta: professor Dr. G. Pauker.
No. 200.